

חכמינו זיכרונם לברכה למדונו במדרש מהו החידוש שהתחדש בעולם בעקבות מתן תורה:
"ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים".

זהו שכתוב: (תהלים קלה, ו) "כל אשר חפץ ה' עשה".

אמר דוד: אף על פי שגזר הקדוש ברוך הוא, (שם קטו, טז): "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם".
משל למה הדבר דומה?

למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי.

כך, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, גזר ואמר: 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'.

כשבקש ליתן התורה, בטל גזירה ראשונה, ואמר: התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל, שנאמר (שמות יט, כ): "וירד ה' על הר סיני". וכתוב (שם כד, א): "ואל משה אמר עלה אל ה'". הרי זהו ביאור הפסוק "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ".¹

חכמינו מתארים את הבריאה לפני מתן תורה כפרודה לשניים:

שמים וארץ, רוחניות וגשמיות, זהו חוק אלוקי הטבוע בבריאה.

לא רק שאין קשר ביניהם אלא הם צוררים זה לזה.

עולם החומר – הגוף, מעמיד את עצמו במרכז שואף לענג את עצמו בעינוגי הגשם, שקוע בפרטיותו, רחוק וקרוע מהבורא שיצרו, עד כדי יכולת נפילתו לרוע של פגיעה באחרים הסובבים אותו.

לעומת זאת, **עולם הרוח** – הנשמה, שם את הבורא במרכז, שואף להתחבר לבוראו, לעשות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו, מביט על העם בצורה כללית שואף לחיבור ואהבה עם הכול. שני עולמות אלו לא יכולים לדור בכפיפה אחת. אם הנשמה תנצח יצא הגוף מדוכא ונשפל ואם חס ושלום ינצח הגוף, יתעלם אורה של הנשמה וייסתר אור ה'. זה המצב שהיה קודם מתן תורה.

במתן תורה השתנתה הגזירה, התגלה שהגוף כלל לא צורך את הנשמה, התברר שגם הוא אוהב ומשתוקק לבוראו והופך להיות כלי לגילוי הנשמה ואור ה' בעולם.

כאן התחדש המושג הידוע של **קידוש החומר**.

זהו פלא עצום שהרי בראייה פשוטה אכן שניהם לא יכולים לדור בכפיפה אחת (ראו לדוגמא את עולם המזרח המתיימר לייצג את עולם הרוח ואכן שם לא מחשיבים כלל את החומר ויותר מכך כדי להיכנס אל הרוח צריך להיבדל מהחומר, להתנזר. ולעומתו עולם המערב הגשמי והשבע שכל עניינו הוספת קנייני החומר וההתענגות האישית..)

¹ (שמות רבה, יב, ג)

כך הסבירו רבותינו הפוסקים² את ברכת אשר יצר המסתיימת במילים "ומפליא לעשות" – שקושר גוף ונשמה וזהו פלא גדול שרק הבורא הכולל הכול, יכול לחברם.

השילוב האלוקי הזה מתגלה בתורה כאשר:

מצוות לא תעשה שבתורה באות לזכך את הגוף מהשלילה שבו ולהכשירו ככלי לגילוי הנשמה ואור ה' ומצוות עשה הינן האור האלוקי המתגלה דרך הגוף ומאיר לכל עולם החומר.

חכמינו ביטאו את הרעיון הזה במספר אופנים:

א. אמר רבי יהושע בן לוי: כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתו של ישראל שנאמר

(שיר השירים ה, ו) "נפשי יצאה בדברו" ומאחר שמדיבור ראשון יצאה נשמתו,

דיבור שני איך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחייה אותם שנאמר (תהלים סח, י)

"גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה" - גשם נדבה שהוא טל של תחיית

המתים הנפת על נחלתך – בני ישראל מפני שהיו נלאים מתים.³

כאשר נשמע הדיבור האלוקי במעמד הר סיני, פרחו אליו הנשמה שהרי היא זאת ששייכת לאור ה' והגוף נשאר למטה כמת וזה אכן מתאים לחוקיות הקדומה שהגוף לא שייך לאור ה', אך כאן בא החידוש האלוקי בצורה של הורדת טל תחיית המתים המחיה את הגוף ויש בכך אמירה אלוקית: התורה צריכה להגיע עד לגוף ולהאיר גם דרכו ולהיפך - הוא שייך וחשוב מאד בעבודת ה'.

ב. במדרש הידוע אודות המלאכים שהתנגדו למסירת התורה לתחתונים:

אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה ריבוננו של

עולם: מה לילוד אישה בינינו? אמר להם: לקבל תורה בא! אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך

תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? (תהילים ח)

"מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על

השמים" –

התורה הייתה לפני בריאת העולם והיא התוכנית של העולם וטענת המלאכים:

תנה הודך על השמים ולא אל הארץ - זה לא מתאים לארץ הגשמית.

אמר לו הקב"ה למשה: החזיר להן תשובה!

אמר לפניו: ריבוננו של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם..

אמר לו: אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה שנאמר (איוב כו) "מאחז פני כסא פרשז עליו עננו"

ואמר ר' נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו בכדי להגן על משה רבנו מפני המלאכים.

² עיין בטור

³ שבת פח

אמר לפניו משה רבנו: ריבונו של עולם - תורה שאתה נותן לי מה כתוב בה? (שמות כ)
 "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" אמר להן משה למלאכים: למצרים ירדתם? לפרעה
 השתעבדתם?! תורה למה תהא לכם? שוב מה כתוב בה? "לא יהיה לך אלוהים אחרים"
 בין עמים אתם שרויים שעובדים עבודת גלולים?
 שוב מה כתוב בה? "זכור את יום השבת לקדשו", כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שבות?
 שוב מה כתוב בה? "לא תשא", משא ומתן יש ביניכם? שוב מה כתוב בה? "כבד את אביך ואת
 אמך", אב ואם יש לכם? שוב מה כתוב בה? "לא תרצח לא תנאף לא תגנוב", קנאה יש ביניכם? יצר
 הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה שנאמר (תהילים ח) "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ"
 ואילו "תנה הודך על השמים" לא כתוב.⁴

המלאכים שייכים למימד הרוחני ובאופן טבעי הם מקיימים את התורה - אין להם בחירה חופשית.
 על פי מבטם אין להוריד את התורה שהיא אור רוחני לעולם גשמי מלא רוע
 (העולם הרוחני מצד עצמו לא מבין את עולם הגשם וסולד ממנו)
 ותשובת ה': אחוז בכסא כבודי - תתחבר אלי אל המקור, שברא גם רוחניות וגם גשמיות והוא
 המחברם עתה ע"י התורה.

ג. חכמינו מתארים במדרש את מצבו הפיזי הירוד של עם ישראל בצאתו ממצרים:
 כשיצאו ישראל ממצרים היו בהם בעלי מומים מעבודת פרך שהיו עושים בטיט ובלבנים שהייתה
 האבן נופלת עליו מן הבניין שעבד בו ושוברת ידו וקוטעת רגלו. אמר הקב"ה: אינו דין שאתה
 תורתי לבעלי מומים, מה עשה? רמז למלאכי השרת וירדו וריפאו אותם.
 ומנין שלא היו בהן סומים שנאמר: "וכל העם רואים את הקולות".
 ומנין שלא היו בהם חרשים? שאמרו: "נשמע". ומנין שלא היו בהם גדמים שאמרו: "נעשה",
 ומנין שלא היו בהן חיגרים שכתוב: "ויתיצבו בתחתית ההר"⁵

מדוע אין הקב"ה יכול לתת תורה לבעלי מומים? אדרבה בעלי מומים יצרם קטן יותר ומחוברים
 יותר אל הרוח?
 אלא הוא אשר אמרנו התורה צריכה לרדת ולהאיר את הגוף מחשכתו ולגלות את עוצמתו החיובית
 ועל כן צריך גוף בריא וכלי שלם לגילוי האור.

⁴ (שבת פח)

⁵ (תנחומא יתרו ח)

נקרא את הזוהר הקדוש ונעזר כל ססקה להתבוננות:

וענן כבד על ההר וגו', עננא תקיף, דשקיע באתריה, דלא נטיל. וקל שפר חזק מאד, מגו דעננא תקיף הוה, נפיק
ההוא קלא, כמה דאת אמר (דברים ה) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך.
וענן כבד על ההר וגו' – ענן חזק ששקיע במקומו, שלא לזקח. וקל שפר חזק מאד – מתוך הענן החזק היה יוצא
אותו הקול, כמו שנאמר (דברים ה) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך.
אמר רבי יהודה, תלת חשוכי הוו, דכתיב חשך ענן וערפל. וההוא קלא הוה נפיק פנימא מכלהו. אמר רבי יוסי,
פנימא דכלא הוה, דביה פתיב, קול גדול ולא יסף.

התבוננות:

הזוהר הקדוש מתאר את הענן הכבד על ההר – כמחסום ש "לא לזקח" – הכוונה שלא מעביר דרכו
שום קול, מחסום בלתי עביר ואף על פי כן הקול האלוקי הצליח לבקוע אותו.

אמר רבי יהודה, שלש חשכים היו, שכתוב חשך ענן וערפל. ואותו קול היה יוצא פנימי מכלם. אמר רבי יוסי,
הפנימי של הכל היה, שבו כתוב קול גדול ולא יסף.

התבוננות:

כאן מוסיף ר' יהודה: זה לא היה רק ענן כבד אלא היו עמו עוד מחסומים בדמות החושך והערפל.
כאן יש לציין שמחסומים אלו נובעים מהעובדה שהעולם למטה שאליו הקול שהוא אור ה' צריך
להגיע הוא עולם חומרי מלא יצרים ורוע ואין הוא ראוי לקבל את האור ועל כן באים המחסומים
הללו.

רבי יהודה מציין שהקול היה בכל אופן בוקע את שלוש המסכים והוא מוסיף ואמר: "ואותו הקול
היה פנימי מכולם" – הוא פנימי לכל המסכים הללו, זאת אומרת שיש לו קשר אליהם הוא מהווה
את הפנימיות שלהם והם הכלים שלו להתגלות. כלומר רמוז כאן שבאמת המסכים הללו לא רק
שלא יחסמו את הקול אלא יעזרו בגילוי.

זאת רואים באמרה הבאה של רבי אבא:

אמר ר' אבא כתיב (שמות כ) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת. רֹאִים? שְׁמַעִים מִבְּעֵי לֵיָּהּ. אֲלֵא הֲכִי תִנּוּן, אִינוּן קָלִין, הוּוּ מִתְגַּלְפִּי בַּהֲחֹא חֲשׂוֹכָא וְעֵנְנָא וְקִבְלָא, וּמִתְחַזְיִין בְּהוּ, כְּמַה דְּאִתְחַזִּי גּוּפָא, וְחֲמָאן מַה דְּחֲמָאן, וְשִׁמְעִין מַה דְּשִׁמְעִין, מַגּוּ הַחֹא חֲשׂוֹכָא וְקִבְלָא וְעֵנְנָא, וּמַגּוּ הַחֹא חֲשׂוֹכָא וְקִבְלָא וְעֵנְנָא, הוּוּ נְהִירִין בְּנִהִירוֹ עֲלָאָה, וְיִדְעִין, מַה דְּלֵא יִדְעוּ דְרִין אַחֲרֵינוּ, דְּאִתּוּ בְּתַרְיִיהוּ.

ובלח, הוּוּ חֲמָאן אִפִּין בְּאִפִּין, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (דברים ה) "פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יי' עִמָּכֶם". וּמָאן הוּוּ חֲמָאן? תַּאנִּי רַבִּי יוֹסִי: מִנְהִירוֹ דְּאִינוּן קָלִין, דְּלֵא הוּוּ קוֹל, דְּלֵא הוּוּ נְהִיר, דְּמִסְתַּכְלִי בֵּיהּ כָּל גְּזִיזִין, וְכָל טְמִירִין, וְכָל דְרִין דְּיִיתוּן עַד מְלָכָא מְשִׁיחָא. וּבְגִינִי כִּד כְּתִיב "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת" "רֹאִים" (דף פ"א ע"ב) רֹאִיָּה מְשִׁיחָא.

תרגום:

אמר רבי אבא: כתוב "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת", רֹאִים? שוֹמְעִים הִיא צְרִיךְ לִהְיוֹת! אֲלֵא כִּד שְׁנִינוּ, אוֹתָם קוֹלֹת הִיוּ נְחַקְקִים בְּאוֹתוֹ חֲשֶׁךְ וְעֵנָן וְעֶרְפֶּל וְנִרְאִים בָּהֶם כְּמוֹ שְׁנִרְאָה גּוֹף וְרֹאִים מַה שְׂרֹאִים וְשׁוֹמְעִים מַה שְׁשׁוֹמְעִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ חֲשֶׁךְ וְעֶרְפֶּל וְעֵנָן וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ מִרְאָה שֶׁהִיוּ רֹאִים, הִיוּ מְאִירִים בְּאוֹר עֲלִיוֹן וְיִדְעִים מַה שֶּׁלֹּא יִדְעוּ דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרֵיהֶם. וְכָלֵם הִיוּ רֹאִים פָּנִים בְּפָנִים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב: פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם". וּמָה הִיוּ רֹאִים? שֶׁנָּה רַבִּי יוֹסִי: מִהָאוֹר שֶׁל אוֹתָם הַקּוֹלֹת, שֶׁלֹּא הִיא קוֹל, שֶׁלֹּא הִיא מְאִיר בְּאוֹר, שֶׁמִּסְתַּכְלִים בּוֹ כָּל הַגְּזִיזִים וְכָל הַנְּסִתִּירִים וְכָל הַדּוֹרוֹת שֶׁיָּבִאוּ עַד מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ וּמִשּׁוּם כִּד כְּתוּב "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת". 'רֹאִים' - רֹאִיָּה מְשִׁיחָא.

התבוננות:

כאן מסביר לנו רבי אבא את הפירוש של "רואים את הקולות" וכי איך אפשר לראות קולות? ותשובתו: הם שמעו קולות בוקעים מאחורי 'החושך הענן והערפל' אך הם לא הבינו אותם ואז בהגיע הקולות אל המסכים הללו הם הפכו לאותיות על המסכים הללו ואותיות אלו ישראל ראו ולא רק את האותיות בחיצוניותם אלא גם את כל הכוונות הגנוזות בהם.

וכאן ישנו החידוש הגדול:

המסכים הללו שבאו בגלל עולם החומר והגוף, לא רק שלא מעכבים את האור אלא מגלים אותו וזהו עומק עניין מתן תורה - להבין שהגוף שייך אל הקודש ויש לו כוחות לגלות את הקודש. אמנם הגוף זקוק לנשמה על מנת לחיות, אך הנשמה זקוקה לגוף כדי להתגלות. חיבור חומר ורוח מושלם.

נסיים בדברי בעל העקרים (ר' יוסף אלבו)
 המסביר את הפסוק: "הנה אנוכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך" והפירוש
 הפשוט שהקב"ה מתגלה בתוך ענן היינו דרך מסך כדי שעם ישראל יוכל לקבל את האור,
 (המסך מסנן ומאפשר לעם לקבל, ולא להסתנוור)
 אך בעל העיקרים מסביר זאת אחרת:
 "אמר השם אליו הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך (שמות י"ח).
 כלומר: אני רוצה לבוא אליך ולהגלות לך במדרגה גדולה, שהיא מדרגת פנים בפנים,
 אף על פי שאתה (עם ישראל) בעובי ועכירות החומר הנקרא עב הענן ואינך ראוי אליה.
 וכל זה אני עושה "בעבור ישמע העם בדברי עמך" וזו היא המדרגה היותר גבוהה שאפשר
 והוא שישמע האדם בהקיץ כאשר הוא ער בגופו, קול מדבר אליו בזולת ראיית שום תמונה! ⁶

לסיכום:

במתן תורה היה חידוש, חיבור נפלא בין נשמה וגוף לצורך השליחות של גילוי אור ה' בעולם.
 על פי חכמי הסוד בכל שנה ושנה בזמן הנקוב מתחדשת אותה הארה של מתן תורה והיא מסייעת
 לנו בעבודת הקודש שלנו. היא מראה לנו את הטוב שבחומר - בגוף ואת שייכותו אל הקודש, את
 תפקידו החשוב בגילוי אור ה' וזה נותן לנו כלים חדשים לקבל תורה וממילא להתחבר ולהתמלא
 בתורה עמוקה ורחבה יותר ממה שהיה לנו עד כה.
 חכמינו הכירו את הארת החג המתחדשת ונתנו לנו את הכלים בדמות ההנחיות ההלכתיות
 והמנהגים כדי שנקבל הארה זו וכדי שהיא תפעל עלינו את פעולתה.

⁶ (ספר העיקרים פרק שלישי מאמר יא)

מבט כללי על עבודת חג השבועות :

- א. עבודת הלילה – התיקון – שעניינו בניית רצון והרגשה להתבטל אל אור ה', אל התורה – כפי שמפורט בחוברת המצ"ב.
- ב. לפנות בוקר הטבילה - שעניינה טהרת הגוף עצמו מכל השלילה להכינו להיות כלי אל הקודש.
- ג. שמיעת עשרת הדברות לפנות בוקר בתפילת הוותיקין – כאן הקב"ה נותן לנו את הכוח לקבל תורה לשנה זו וחוקק אותנו ככלים לגילוי אורו כדאי לעמוד בעיניים עצומות ולהתרכז רק בפסוקים שבעל הקריאה קורא – לתת לקולות הללו לחדור אלינו ולפעול עלינו.
- ד. לפי האר"י ז"ל בעת קדושת מוסף כאשר אנו אומרים "איה מקום כבודו" נשתוקק לגילוי השכינה וכשנאמר שמע ישראל – נמסור עצמנו אל הבורא לגמרי ואז לפי האר"י ז"ל הקב"ה מעניק לנו את מדרגת התורה המתאימה לנו בשנה זו ואת הכוח לקבלה וליישמה בעולם החומר שלנו.
- ה. לעסוק אחר הצהריים במגילת רות שהיא הביטוי הגדול ביותר למימוש התורה בחיים ובמציאות.

הערה: השנה הרחבנו רק את עניין התיקון, בשנים הבאות נרחיב בשאר השלבים ובעניין הסעודות המשפחתיות שגם להם חלק חשוב בעבודת היום.

